

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

21. Quomodo differat ista concordia gratiæ & liberi arbiteij ab opinione Calvinii?

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT XXI.

Quomodo differat ista concordia gratiæ & liberi arbitrij ab opinione Calvini?

Objicietur fortassis adversus istam gratiæ & liberi arbitrij concordiam, eam à sententia Calvini non differre. Sic enim utrumque invicem conciliat, ut dicat hominem vi gratiæ non ita trahi, ut sine motu voluntatis quasi extraneo impulsu feratur, sed intus affici, ut suâ voluntate obsequatur. Hoc est voluntariè tantùm, non liberè influere in opera bona voluntatem. Quæ sententia à Concilio Tridentino dissonat.

Respondetur, non omnia quæ hæretici docent, sunt hæretica. Mos enim solennis omnium hæreticorum est; ut falsis vera misceant, miscendoque perturbent omnia, quo venenum quasi melle circumlitum ab incautis cum securitate hauriatur. Vnde Augustinus: *Nulla falsa doctrina est, quæ non aliqua verâ intermiscet.* Itaque hæresis, eodem authore, veluti lepra est, quæ quæmadmodum veris falsisque colorum fucis corpora humana variando maculat, ita hæresis vera falsis inordinatè permiscendo, totum doctrinæ vel sermonis corpus inficit: ut multa circumspeditione opus sit, quâ mundum ab immundo, verum à falso separetur. Quod enim Ecclesia de hæreticis iuxta sanctum Augustinum dicit: *In multis erant mecum; in paucis non mecum sed in his paucis in quibus non mecum, non eis profuit multa, in quibus non mecum.* Hoc Augustinus in verso ordine de Calvino dicere posset: *In paucis mecum; in multis non mecum.* Quod si qua in re Calvino cum Augustino & antiquis PP. senserit non propter Calvini in Augustino indignandum est, sed propter August. Calvino potius gratulandum: cuius mentem si in omnibus dignatus fuisset sequi, non veterum catalogum hæreticorum opprobrio suæ damnationis auxisset. Hæc igitur sunt, quæ Ecclesia in Calvino quantum ad hanc materiam gratiæ & liberi arbitrij improbavit, censure quæ suæ securitate damnavit.

Primum est, quod Calvinus negat esse in homine boni & mali electionem; quam tamen semper Augustinus libero arbitrio asserit. Sic enim loquitur Calvinus in lib. 2. Institut. *Et liberi arbitrij hoc modo dicitur homo; non quia liberam habeat boni & mali electionem, sed quia male voluntate agit.* Et §: præced. reprehendit illam sanissimam sententiam sancti Prosperi, quam lib. 2. de vocat. gent. tradit: *Liberum esse hunc, qui rationis iudicio utitur, à gratia discedere, ut non discessisse sit præcium; & ut, quod non potest nisi spiritu cooperante fieri, eorum meritis depreetur, quorum id potuit voluntate non fieri.* Tacite carpit id quod Prosper Augustino concinens, multis sententijs cap. præcedent. tradidit, Deum sic

A in homine operari velle atque perficere, ut tamen idipsum possit si vellet non facere, seu ut Prosper loquebatur, *Ut à perseverantibus illam mutabilitatem, quæ potest nolle non auferat.* Hinc & cap. 5. Calvinus dicit, *se evicisse voluntariè fieri, quod liberè tamen electioni non subiacet.* Quod ex diametro cum sancti Augustini sensu pugnat, qui docet hominem liberè eligere non solum malum, sed etiam bonum, atque ita eligere utrumlibet, ut illud, si nollet, non eligeret; quamvis bonum non nisi gratiâ præstante eligatur.

Secundum est, quod Calvinus doceat gratiam ita movere hominem, ut non sit ei liberum resistere. Sic enim loquitur: *Voluntatem Dominus movet, non qualiter multum seculis traditum est; & creditum, ut nos, postea sit electioris, motum aut obtemperare aut refragari.* Augustino verò Dominus ita movet voluntatem, ut quamvis infallibiliter convertatur & operetur, possit tamen motioni Dei refragari, aut obtemperare, seu ut Concilium Tridentinum loquitur; *illi dissentire si velit.* Potentia quippe dissentienti non repugnat actuali gratiæ motioni & consensui, quamvis fieri nequeat, ut actualis dissensus cum actuali Dei motione iungatur.

Tertium est, quod nolit hominem gratiæ moventi pedissequâ voluntate consentire. Hæc enim expressa sunt ejus verba: *Hoc perperam homini tribuitur, quod gratia prævenienti pedissequâ voluntate obsequatur.* Hoc autem à modo, quo sanctus Augustinus gratiam cum libera voluntate conciliat, profus alienum est. Nam ipsius verba sunt: *Gratia meretur augeri, ut aucta mereatur perfici, comitante non ducente, pedissequâ non præveniente voluntate.* Et ne quis hoc in alienum sensum detorqueret, ut Calvinus facit, quasi homo, quamvis pedissequam præberet voluntatem; non tamen obsequeretur gratiæ declarat alibi quid sibi velit, quando dicit: *Consentire vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propria voluntatis est.* Vbi per vocationem nihil aliud nisi gratiam vocantem quâ fit ut credat, intelligit. Et in eodè lib. dicit, quod iustitiam, hoc est opus iustitiæ, operatur Deus, cooperantibus creatura sua voluntatibus. Et Gelasius Papa in epistola ad Episcopos per Picenum, docet Apostolum quando ait: *Non ego autem, sed gratia Dei mecum hoc monstrasse, quod cooperatur fuerit gratiæ subsequendo.*

Quartum & principium omnium istorum præcedentium est, quod exserte docet virtutem & vitium; bene agere & malè, non esse in nostra potestate. Nam in lib. 2. reprehendit illam

Lib. 2. 99. enang. 7 40

in Psal. 54.

lib. 2. Institut. 1. 2.

lib. 2.

Cap. 5.

Lib. 2. Institut. 1. 30

ibid.

Epist. 106.

Lib. de Spite & lit. c. 34

ibid. c. 5.

Gelas. epist. 1. ad ipse. Picea

Lib. 2. inf. it cap. 2.

Ibid.

Cap. 5.

vide lib. 6. de grat. Chr. Sacerdot. ff.

Lib. 2. re tract. de 27. Lib. de spir. & lib. 2. 31.

Lib. 2. de liber. arb. cap. 2.

illam sententiam Philosophorum, quæ dicunt virtutes & vitia esse in nostra potestate. Itemque agere & non agere esse nostra electionis. Paulò inferius carpit illam Chrysostomi sententiam tanquam falsissimam: Quoniam bona & mala in nostra Deo potestate posuit, electionis liberum donavit arbitrium, & inuitos non retinet, sed volentes amplectitur. Et in cap. 5. damnat Chrysostomum dicentem, quod hæc sit voluntas nostra facultas bonum aut malum eligere. Et sanctum Prosperum, quem ipse Ambrosium vocat, asserentem, Neminem inquam à se recessurum fuisse, nisi mutabilitatis conditorem Dei gratia nobis relinqueret, quod superiori etiam capite pro arbitrij potestate ad bonum & malum allegavimus. Hæc & huiusmodi, quibus Calvinus passim sensus suos prodit, liberum arbitrium à fundamentis suis convellunt. Quid enim ad liberum arbitrium radicibus extirpandum capitalius excogitari potest, quam bene & male agere, virtutem & vitium non esse in hominis potestate? Nam secundum Augustini principia, liberum non est aliud, nisi quod est in nostra potestate, ut supra breviter, & alibi latissime demonstravimus. Ex quo capite sanctus Doctor exserte docet, non solum id quod per se perspicuum est, quod vitia seu peccata sunt in nostra potestate, sed etiam de actionibus quibuscumque bonis: In potestate hominis est, mutare in melius voluntatem. Et alibi: Vide nunc, utrum quisque credat, si voluerit, aut non credat, si voluerit, profectò factus in potestate est. Et in libro contra Faustum: Sive autem iniquitas, sive iustitia, nisi esset in voluntate, non esset in potestate, porro si in potestate non esset, nullum premium, nulla pena infra esset: quod nemo sepe, nisi qui desipit. Unde alibi generaliter eodem plane sensu: Homo recte vivere cum vult potest. Hoc enim est Augustinus, esse in potestate, quod cum vult facit, ut sapientis iam ex ipso declaratum est. Ex hoc igitur in mobili principio sancti Augustini se pius reperit & inculcato, necessario sequitur, non solum factum esse & Augustino directissimè contrarium, quod proxime Calvinus dixit, sed etiam omnia illa præcedentia quæ notavimus. Nam hæc ipso quo iustitia, & bene vivere & credere, & mutare in melius voluntatem est in nostra potestate, etiam est in potestate nostra eligere bonum & malum, gratia Dei resistere & non resistere, obtemperare aut refragari: & hoc ipso illa eadem sunt nobis libera; quia liberum esse nobis non est, ut diximus, aliud quam esse in nostra potestate. Nam cetero gratia ad bene vivendum necessaria sit, non tamen propterea negandum est, aut Augustinus negat, bene vivere, non esse in nostra potestate.

Quintum denique est, quod fronte rectè tandem docet, non esse in homine liberum arbitrium, ipsumque nomen inane & exterminandum esse. Itaque quemadmodum etiam recentiores notant, Calvinus ex modo

do agendi, quo pollet gratia prædeterminando voluntatem, liberum arbitrium aperte destrui dixit, cum potius libertatem cum gratia conciliare debuisset. Itaque succumbens difficultati, quod hæreticorum proprium est, & in apertam hæresim erumpens, nomen quidem liberi arbitrij carpens, ita loquitur: Semper apud Latinos liberi arbitrij nomen exstitit. Græcos vero non viduit multò arrogantius usurpare vocabulum. Siquidem ἀρετῆς οὐκ ὄντος δixerunt, ac si potestas futurus preces hominum. Et tamen arrogantius vocabulum nihil omnino aliud sibi vult, quam quod Augustinus dicit, actus hominis esse in eius potestate, ut suo loco explicatum est. Et in eodem capite vocat inane nomen, quod inquit, sine ingenti periculo non posse retineri censet; magno contra Ecclesiam bene futurum, si aboleretur: neque ipse usurpare velim, & alios si me consulant abstinere optarim. De re verò ipsa censorium ejus decretum habes lib. 1. Instit. Quæ Christi se discipulos esse professi, in homine perditò & in spiritali exitium demerso LIBERUM ARBITRIUM ADHUC QUÆRUNT, inter Philosophorum placita & celestem doctrinam partiendo, PLANE DESIPIUNT, UT NEC CŒLUM, NEC TERRAM ATTINGANT. Hi sunt ergo errores illi multi, & crassi, & graves, qui meritò sacræ Tridentinæ synodo displicuerunt, quibus iugulancis illud decretum conditum est, in quo sancit, quod homo gratia liberè assentiendo & cooperando assentitur ad justificationem suam, quod homo ipse non nihil omnino agit inspirationem illam recipiens, quod illam & abire potest. Itemque vitium sub anathematis comminatione, ne quis dicat: Liberum arbitrium à Deo motum & excitatum NIHIL COOPERARI assentiendo Deo excitanti, neque posse dissentire si velit. Quod si inter omnes istos errores de concordia gratiæ & liberi arbitrij, qui à sancti Augustini principijs eisdemque prorsus remoti sunt, Calvinus illam quoque philosophicam tetigerit questionem de natura liberi arbitrij, in quo sita sit, an sanctus Augustinus propter Calvinum luere debet? An ideo negandum est, quod apertissimum ac certissimum est, Augustinum videlicet & discipulos ac posteros ejus sanctos Patres, ita conciliasse gratiam cum libero arbitrio, ut gratia non cogat violentè voluntatem, sed suaviter ei velle tribuat; atque ita non nihil instar lapidis agat, sed aliquid etiam proprio motu cooperetur, nec alius de ipso homine, sed ipse homo velit; an, hoc inquam, ideo negandum est, Augustinum sensisse, ac docuisse, quia Calvinus etiam in immunitate reactionis, libertatem videtur voluisse collocare? Noverat sancta Synodus Augustinum rectè de gratia & liberæ voluntatis concordia sensisse, ut cui ex ipsius Augustini doctrina totum istud, quod contra illa Calvini paradoxa definierat præformatum fuit. Noverat non potuisse talem concordiam præformari, nisi ab eo qui rectè quoque

Aluar. de au. disp. 23. 31. n. 5. disp. 92. 94. 98. & 100. sua et lib. 1. d. con. c. 12. De i. Calv. lib. 2. inf. c. 2.

vide lat. lib. 6. de 27. Chr. Sacerdot. ff. ad 7. Calvin. lib. 2. inf. c. 2.

Lib. 1. cap. 15.

Lib. 1. cap. 15. Trid. sess. 4. c. 5.

Ibid. c. 2.

de

de libertate sensisset. Noverat Philosophicam esse quæstionem, utrum libertatis ratio, à qua liberum arbitrium dicitur, in experte coactionis voluntate sita, an in indifferentia ad bonum & malum, ad agendum & non agendum; an verò nonnulla indifferentia, & qualis, libertati arbitrij in certis vitæ statibus per accidens juncta sit, & in quibus, & quousque se extendat. Itaque cum accuratè quoque nosset, quicquid Calvinus de libero arbitrio gratiaque tradidisset, circumspicere selegit, quicquid de gratia liberoque arbitrio errorem saperet. Philosophicam verò de natura libertatis quæstionem tacitam intactamque præterivit. Nempe respectum omnino Concilij Patribus fuisse credo, Augustinum ac discipulos ejus (quicquid tandem aut verè dici aut subtiliter fingi possit eos sensisse) reverà tandem non aliter illam de concordia gratiæ & libertatis dissolvissè quæstionem, quam asserendo & multipliciter assidueque inculcando contra Pelagianas querimonias, quod arbitrium *tangente Deo cor hominis, non nihil omnino agit*; quod arbitrium, *non nihil cooperatur assentiendo Deo, quod non velut inanime quoddam nihil omnino agit*, quod non invitum cogitur aut aliud de ipso, sed ipse homo proprio motu vult. Nimirum & istud eos nullo pacto latuisse puto, responsionem istiusmodi non ex ignorantia veræ libertatis arbitrij, sed ex ipsissimis eorum principijs quæ de libero arbitrio constituerant profluxisse, & verò profluere debuisse. Vnde & ipsum Concilium ipsidem omnino phrasibus ex Augustino desumptis usum est, ut illam gratiæ cum voluntate concordiam quæ ab Augustino tradita est, se probare testaretur. Quisquis enim Augustini veterumque monumenta paulò attentius volutaverit, ignorare difficulter potest, quantà orationis luce tum S. Augustinus, tum S. Bernardus cum duobus eruditissimis amicis suis Hugone & Richardo de S. Victore (ut nihil de intermedijs dicam) ipseque adeo Magister Sententiarum cum illis primis doctis ac sanctis Commentatoribus suis, solam coactionis necessitatem ab arbitrij libertate submo-verint, quamvis ei in hac vita quandam agendi & abstinendi, boni faciendi ac mali indifferenciam alio ex capite adesse non negaverint. Scio equidem nonnullos Recentiores, ut suas

^A liberas de divina gratia ac de dominatu voluntatis super ejus influxu & efficientia, opinionones plausibiles reddant, ad nomen incoactæ voluntatis exhorrescere: sed scio etiam intolerabili antiquitatis impericia eos in sententias illas lapsos esse, & ab illa liberi arbitrij & gratiæ intelligentia, quam Augustinus ac discipuli ejus cum tota Ecclesia antiqua tradiderunt esse remotissimos. Ex quo effectum est, ut non pauca, neque exigua doctrinæ capita à suis pulpitis proscriperint, de quibus veteres haud secus ac de principijs primo-veris non dubitabant. Argumenta quibus vel ea improbant, vel sua probant, sola doctrinæ à majoribus traditæ ignorantia, & humanæ ratiocinationis libertate vituntur. Horum vocibus voces Patrum nostrorum preponendas esse duxi, majoremque doctrinæ antiquitatis constantè traditæ à sanctissimis eruditissimisque viris, & extra omnem improbæ suspicionis aleam constitutis, habendam esse rationem, quam præoccupatarum opinionum, quam Philosophia peperit, educavit, ac fovit. Ad Ecclesiæ Romanæ Canones, doctrinamque five antiquitus five recentius ejus calculo cõprobatam veniendum est. Quicquid ab hæc dissenferit, non novâ disputatione ventilandum, sed novâ damnatione comprimendum est. His neglectis quisquis arenam ingredi voluerit, ut de gratiæ & liberi arbitrij natura cum Hæreticis vel Catholicis disputet, & humanis opinionibus maximeque Philosophicis, quæ juxta temporum & geniorum varietatem oriuntur & occidunt, figuntur & refiguntur, omnia aptando & metiendo, probabilia aut verisimilia potius quàm vera dicat, magnorum lapsuum periculo non carebit, gravissimas perturbationes in Ecclesiasticam doctrinam invehet, ludibrij ab Hæreticis perpetiendi locupletissimum argumentum dabit. ^B Ut planè multò satiùs fuisset, nonnullos de isto argumento prorsus tacuisse, quam doctrinam Ecclesiæ plausibilibus suspicionibus accommodando tuendoque, talem ei vultum induere velle, ut periti antiquitatis Catholici gemant, Hæretici rideant; utpote quam ita deformatam, certissimò norint ab antiquæ doctrinæ lineamentis discrepare. Quemadmodum non pauca in præcedentibus demonstrata sunt.

FINIS.

